

Konference Města dobývaná, dobytá a okupovaná. Kontexty a důsledky neúspěšné obrany měst od středověku do 20. století, Praha, 6. října 2020

Koronavirové nákaze navzdory proběhla za přísných hygienických podmínek 6. října v pražské Lannově vile 39. mezinárodní konference Archivu hlavního města Prahy uspořádaná ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd České republiky, Fakultou humanitních studií Univerzity Karlovy, katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Instytutem Historii i Archiwistyki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Tentokrát na téma dobývaných a okupovaných měst napříč staletími od středověku do současnosti. Zájem o zasedání byl obrovský, respektive by byl obrovský nebýt obav z nákazy, stanovených pravidel a potíží s cestováním do zahraničí. Jak by jednání vypadalo za „normálních“ okolností, ukazuje vytištěný konferenční program obsahující více než tři desítky referentů, tuzemských i zahraničních. Původně plánované dvoudenní setkání se však bohužel omezilo na den jediný a přesunulo se do prostředí půvabné novorenesanční Lannovy vily. Jednání od- sud bylo přenášeno pomocí internetového kanálu youtube.

Po tradičních úvodních zdavicích, díky technickým vymoženostem zprostředkovaných i ze zahraničí, se ujal slova Jiří Pešek s úvodním referátem. V něm stručně v přehledu shrnul nejznámější historická obléhání měst, od Tróje přes likvidaci Magdeburku za třicetileté války až po boje o metropole za druhé světové války. Sporé osazenstvo a případní internetoví přihlížející nebyli ochuzeni ani o ze záznamu promítnutý referát Philippa Freye z kielské univerzity, kladoucí si otázky kolem zrady coby omluvy za kapitulaci města, a to na příkladu města Civitavecchia (tehdy Centumcellae). Frey při svém výzkumu vyšel z raně středověkých franských pramenů, které pád města do rukou Maurů v roce 813 osvětlují. Referát osobně nepřítomného Martina Holého přečetla Eva Doležalová. Holý se v něm zabýval poměry na pražské univerzitě v letech bezprostředně po bitvě na Bílé hoře (1620–1622), přičemž jej nejvíce zajímalo, jak univerzita reagovala na změnu poměrů v zemi a jaké volila strategie pro své přežití. Tím navíc nastolil jistě významné a nosné téma fungování školských institucí v průběhu válečných konfliktů a eventuálních okupací. Ani příspěvek Martina Šandery o kdysi nezdolném, ale posléze snadno pokořeném husitském Hradci Králové nezazněl naživo, takže o dobytí města vojsky Zikmunda Lucemburského už po lipanských událostech se posluchači dověděli zprostředkovaně. Jan Kilián následně pojednal o aspektech nepřátelské okupace měst za třicetileté války ve středoevropském kontextu, přičemž mj. komparoval zásadní rozdíly mezi pobytem domácího/spráteleného a nepřátelského vojska v prostoru vymezeném městskými hradbami. Do třicetileté války bylo publikum přeneseno rovněž dvěma dalšími přednáškami. Nahrávka Attily Tózszy-Rigó se věnovala obléhání a dobytí hornouherského Prešpurku (tj. dnešní Bratislavy) na počátku

třicetileté války, v době stavovského povstání, kdy se spolu s Bethlenem přidal na stranu povstalců. Příspěvek Zdeňka Hojdy nesl název Leto- a denno-pis Jana Norberta Zatočila z Löwenbrugku – obraz švédského dobývání Prahy po třiceti sedmi letech, čímž je míněna skutečnost, že očitý svědek Zatočil popsal ony válečné události až s uvedeným časovým odstupem. A to se zdůvodněním, že se prý úkolu během oné doby nikdo jiný nezhostil (o čemž by se dalo ovšem polemizovat, jak na to upozornil i Z. Hojda).

Další dva bloky byly na programu odpoledne. Jacek Zinkiewicz zpracoval studii o postojích krakovských obyvatel ke švédským okupantům v letech 1655–1657 za polsko-švédské války, zatímco Petra Vokáčová se v diskusním příspěvku zamyslela nad neuskutečňenou okupací Prahy v roce 1707 za váleku o španělské dědictví. Hlavní autoři nové monografie o české kapucínské provincii Marek Brčák a Jiří Wolf snad ani nemohli jinak než potvrdit téma svého nejčerstvějšího zájmu a zaměřit se na obraz francouzsko-bavorsko-saské okupace Prahy (1741–1742) v pramenech kapucínské proveniencie. Do téhož ozbrojeného konfliktu přenesla přítomné Iveta Cermanová s problematikou protizidovských násilností v Praze za váleku o rakouské dědictví ve světle dobových svědectví. Düsseldorfský profesor a odborník na dějiny medicíny Jörg Vögele ve spolupráci s Katharinou Schuler poinformovali o otázce nálezů ve spojení s válkami a dobýváním měst v historické perspektivě. Prusko-rakouskou válku roku 1866 a tehdejší osudy českých měst společně připomenuli Vojtěch Kessler a Josef Šrámek, stejně jako Amerigo Caruso, jenž se ovšem nezabýval události českými, nýbrž saskými, konkrétně obsazením Drážďan pruskou armádou. Bohatý ikonografický materiál ke svému pojednání o kapitulacích měst jako tématu historické malby 19. století nabídl Tomáš Sekyrka. A na závěr se pak Karel Řeháček věnoval obsazení Plzně německým wehrmachtem za druhé světové války s důrazem na likvidaci plzeňských demokratických elit.

Konference kromě jednoho poměrně úzkého tématu ukázala ještě na jeden, možná i významnější fakt. A to, že ani v době akutního virového ohrožení by nemusel a neměl zcela umlknout odborný dialog, zvláště když jeho přenos s nemalým dosahem umožňuje moderní technika. Koneckonců, záznam byl na youtube k dispozici i dalším zájemcům. Nezbyvá než věřit, že všichni ohlášení a původně plánovaní referenti dodají písemné verze svých sdělení a následný sborník z řady Documenta Pragensia bude lačným čtenářům brzy k dispozici.

Jan Kilián